

Живеем в епоха на лекомислено отношение към общопризнатите нравствени закони и неоправдано отрицание на най-очевидни факти като присъствието на злото в света и греховността на човешката природа. Най-великите умове винаги са признавали пагубната реалност на греха. Избавлението от него е било най-висшата мечта на страдащото човечество и най-великата задача на мъдреците. Всеки от нас открива тази фатална порочност в собствената си душа и в душите на хората около него.

Μετανοία

Метаноя

Може да се каже със сигурност, че нито един световен проблем не е коствал на човечеството толкова време, материални средства, умствена и волева енергия, както този - проблемът за господстващия в света грях. И сега, след хилядолетни усилия за отстраняване или поне известно ограничаване на порочността в човешката душа, трябва да констатираме факта, че човекът остава същия. Нищо не е в състояние да очисти покварената ни съвест, да промени греховната ни природа: нито водите на потопа, нито огънят на Содом, нито законите от Синай, нито древно-еврейската религия, нито античната философия, нито римското право. Човечеството се променя от поколение на поколение, но човекът си остава същия.

А колко смели и болезнени експерименти са осъществени през този дълъг период... Колко гръмки думи са казани... Колко обемисти томове са изписани... Колко хора, които са смятали себе си за целители на раните на

обществото, за спасители на отделни класи, раси, нации и на цялото човечество, са се появили и са изчезнали... И какво? "Никакво избавление не извършиха на земята" (Ис. 26:18). Убеждаваме се, че дори при днешното високо ниво на образование, възпитание и култура човекът остава с каменно сърце, безчувствена душа, необуздани страсти, низки инстинкти и склонности. И до днес у всеки човек все още е дълбоко вкоренен и господства егоизмът. За дребните му прояви свидетелства всекидневният живот, за крупните - събитията от последните години, а и всяка страница от историята.

Светът загива, светът е смъртно болен - този факт е очевиден. Всички „целители на обществото“ признават това еднородно, но всеки разбира по своему причината за самата болест и уверява, че желаното оздравяване се постига само по предложения от него път.

Да, светът загива... светът е смъртно болен - този факт е очевиден. Всички "целители на обществото" признават това еднородно, но всеки разбира по своему причината за самата болест и уверява, че желаното оздравяване може да се постигне само по предложения от него път.

Материалистите твърдят, че причината за порочността е в социалното неравенство, в остарелите форми на държавно управление, в несправедливото разпределение на богатата, в престъпната експлоатация на човешкия труд...

"Премахнете - казват те - тежкия труд, непосилните данъци, нищетата и

безправията, осигурете хляб на хората, дайте им образование, представете им нужната среда и... всички пороци ще изчезнат."

Според моралистите за "поправянето" на човека трябва съвсем малко: да изпълнява елементарните правила на приличие, моралът и нравствеността му да се подчиняват на изискването: "Не прави на другите това, което не желаеш на себе си."

Натуралистите уверяват, че за човека е важно да се приближи до природата и тогава всичко, от което се нуждае, ще дойде от само себе си.

Хората винаги са мислили и сега все още мислят, че причините за нещастния им живот са много. Но Христос ни открива, че истинската причина за всички злини и нещастия е една: отделянето от Бога като следствие от греха. Оттук произтича всичко: несправедливостта на държавното устройство, капиталистическата експлоатация на човека, комунистическото робство, кървавите революции, безумните войни, безжалостното зверско отношение към хората, плодовете на собствения ни кошмарен живот и безбройното множество други недъзи.

Грехът и само той е причината хората да "са изпълнени с всякакъв вид неправда, нечестие, алчност, омраза; пълни със завист, убийство, свада, измама и злоба; ключокари, клеветници, богомразци, нахални, горделиви, самохвалци, изобретателни на злини, непокорни на родителите си, безразсъдни, вероломни, без семейна обич, немилостиви..." (Римл. 1:29-31), "себелюбиви, сребролюбиви... неблагодарни, нечестиви, непримирими, невъздържани, свирепи, неприятелни на доброто, предатели, буйни, надути, повече обзети от сладострастие, отколкото от страст към Бога, имащи вид на благочестие, но отречени от силата му" (II Тим. 3:2-5).

Грехът е най-ужасният враг и поробител на човечеството.

Робството на греха, разбира се, е неоспорим факт, но човекът не може да осъзнае колко голяма е тази поробваща сила, докато в сърцето му не се зароди стремеж веднъж завинаги да се освободи от нея.

Само тогава той вижда колко ужасен враг е грехът, под какъв натиск е човешката му природа и колко слаб и

Покаяние

безпомощен е в сравнение със силата на греха.

Само тогава стига до убеждението, че грехът наистина е страшна болест, от която не може да се излекува сам.

Само тогава разбира, че прегръдката на греха за него е фатална и цялата драма на греховния му живот рано или късно трябва да приключи с вечна смърт.

Само тогава осъзнава, че грехът е огън, който веднъж запален от хората, повече не може да се потуши. Той изгаря всичко по пътя към пъкълда.

Само тогава проумява, че грехът е коренът на злото на земята, който не може да бъде изтръгнат с каквито и да било човешки усилия. Той все повече се разраства и умножава плодовете си.

Такава е пагубната сила на греха! Под натиска на тази сила се намира и досега голяма част от човечеството.

Читателят ще попита: "Щом сме заробени така, че не можем сами да се освободим, има ли изобщо някакъв изход? Къде е този, който може да ни избави?"

Този, който би се решил да ни помогне и би дръзнал да се нарече наш спасител, преди всичко трябва да докаже, че може да победи греха. "За хората това е невъзможно, но не и за Бога" (Марк 10:27). Ето защо Господ Иисус Христос, Който ни е изкупил на Голгота, е единственият спасител на света. Само Той... Безполезно е да търсим и да очакваме друг, защото е писано: "За Него свидетелстват всички пророци, че всеки, който повярва в Него, ще получи чрез Неговото име прощение на греховете си" (Деян. 10:43) и "... няма под небето друго име, дадено на хората, чрез което трябва да се спасим" (Деян. 4:12).

Но как Христос освобождава човека?

По какъв начин човекът стига до спасително общение с Бога?

По пътя, който е посочен от самия Христос - чрез покаянието. Без покаяние не може да има нито опрощение, нито помирение, нито общение и съпричастие с Бога. Само като прости на каещия се и го приеме, Христос се вселява в сърцето му чрез Святия Дух и царува там. Само така болестта, от която не можем да се избавим, отстъпва,

огънят, който не можем да угасим, се потушава, злото се премахва, силният ни враг е победен и обезоръжен!

Ето защо призивът към покаяние е основният призив на Христос към загиващото човечество. Божията воля по отношение на човека, който се нуждае от спасение, е неизменна. Тя е изразена с прости думи: "Покайте се и повярвайте благовестието" (Марк 1:15). Покаянието е едно от най-важните условия за нашето спасение.

Но какво значи да се покаеш?

"Метаноя" - на гръцки "покаяние" - означава промяна в начина на мислене. Тя води до промяна в цялата същност на човека, защото "каквито са мислите в душата му - такъв е и той" (Пр. 23:7). Така покаянието е пълен поврат в душата на човека, разгром на сатанинската власт и установяване на Божието царство.

Покаяние

Библията е богата с ярки примери за покаяние.

Нека си спомним блудния син и неговото решение: "Ще стана да отида при баща си и ще му кажа: "Татко, съгреших против небето и пред теб; не съм вече достоен да се наричам твой син; направи ме като един от наемниците си" (Лука 15 гл.). Или блудницата в къщата на Симон, която умива нозете на Исус със сълзите си и ги избърсва с косите си (Лука 7 гл.). Нека чуем вика на Вартимей: "Иисусе, Сине Давидов, смили се над мен!" Слепецът среща съпротивата на тълпата, но не се отказва, а вика още по-силно: "Сине Давидов, смили се над мен!" (Марк 10 гл.). Нека си спомним бирника в полу-

скърбят, както се скърби за първороден" (Зах. 12:10, СИ).

Истинското покаяние според този текст не е нищо друго освен чудесното действие на изливащия се Свят Дух. "Ще излея дух" - казва Господ. Ние често приканваме хората да се покаят, като използваме едни или други доводи и доказателства, търсим всякакви начини за въздействие върху чувствата и волята им. Но истинското покаяние идва като подарък отгоре, като Духа на благодатта, защото "Божията благодат е предназначена да те води към покаяние" (Римл. 2:4).

Духът на благодатта играе важна роля в покаянието ни пред Бога. Нашето Аз си представя покаянието като нещо унижително, нежелано, неприятно. Трудно се справяме с това чувство. Но и тук Духът на благодатта ни помага. Той дава нужната сила, чрез което се проявява благоволенieto Му към нас.

Никога няма да можем да се покаем за греховете си, докато не осъзнаем какво са те в очите на Бога. Само когато Бог отвори духовните ни очи, сме способни да видим многобройните си грехове в целия им отблъскващ вид. Там, където няма такова разбиране за греховете, Духът на благодатта отсъства, а без Него няма истинско покаяние. Щом няма покаяние, не е възможно опрощение на греховете, нито спасение.

Обърнете внимание, Господ обещава да излее не само Духа на благодатта, но и Духа на умилениято...

Духът на умилениято е същият Свят Дух, Който Бог излива върху апостолите в деня на Петдесетница. Именно Той дава на учениците сила да проповядват Словото, а на грешниците - желанието да се каят, както е писано: "Като чува това, на сърце им стана умилено, и казаха на Петра и на другите апостоли: какво да направим, братя?" (Деян. 2:37, СИ).

В истинското покаяние участва цялото човешко естество. Съзнанието е пробудено, разумът е просветен, волята е готова да се подчини на Божията, остава само жестокото, упоритото сърце да се разтопи... Но не сме способни да стигнем до състоянието на умиление сами. Само когато се обръщаме към Бога, Духът на умилениято извършва нужната промяна в душата. Той ни посочва Разпнатия, Онзи, Когото прободохме...

Погледът към невинно страдащия Спасител винаги е бил основата на истинското покаяние. Човекът, който се

„А върху дома Давидов и върху жителите йерусалимски ще излея дух на благодат и умиление и те ще погледнат на Него, Когото прободоха, и ще ридаят за Него, както се ридае за единороден син, и ще скърбят, както се скърби за първороден“

Захария 12:10 (СИ)

мрака на храма, който не смее да вдигне очите си към небето, удря се в гърдите и стене: "Боже, бъди милостив към мен, грешника" (Лука 18 гл.).

Тези и много други примери на покаяние са особено ценни и могат да кажат много на онзи, който иска да постъпи така. Но нито един от случаите на покаяние не отразява толкова ярко същността на процеса, както удивителното пророчество на Захария за предстоящото покаяние на целия израилски народ: "А върху дома Давидов и върху жителите йерусалимски ще излея дух на благодат и умиление и те ще погледнат на Него, Когото прободоха, и ще ридаят за Него, както се ридае за единороден син, и ще

кае, трябва да мине по кървавите стъпки на Христос от Гетсимания до Голгота, където да се срещне с Него. Святият Дух довежда човека на това лобно място.

Тук, на Голгота, като се вираме в Разпнатия, за пръв път виждаме себе си сред тези, които "обичат тъмнината повече от Светлината" (Йоан 3:19), враждуват с Бога, избират Варава, разпъват Христос и са отговорни лично пред Бога за стореното. Душата ни се изпълва с трепет, ужас, отчаяние, сърцето ни ридае. "И ще ридаят за Него, както се ридае за единороден син, и ще скърбят, както се скърби за първороден."

Разбира се, има много случаи, когато при покаянието човек решително загърбва всеки грях, който тежи на съвестта му, без да пролее нито една сълза, но на мнозина е познато риданието, описано в пророчеството.

Има два вида плач: истински и лъжлив. Те се различават лесно. Истинският винаги е "за Него" - за страданията, причинени на Спасителя от тежките ни грехове. Лъжливият плач е самооплакването.

Има хора, които никога не са ридали "за Него", но са пролели много сълзи за самите себе си. Такъв вид плач не е свързан с християнските чувства на покаяние. Това е плачът на Исав, продал първородството "за едно ястие" (Евр. 12 гл.), на Юда, хвърлил сребърниците на първосвещеника, на богатия юноша, тръгнал си опечален. Тези хора плачат за себе си, скърбят не защото са се поддали на съблазънта на играта, а че са я загубили, съжаляват не за греха, а за неговото следствие.

Срещаме мнозина оплакващи себе си и сред тези, които искат да се покаят. Те молят Бога за прощане и плачат, но не за своите грехове, заради които Христос "без недостатък и пречист" (I Пет.1:19) оставя славата на небесата, идва на земята и изпива чашата на нашия позор и страдания. Проливат сълзи за неуспешния си живот, за несбъднатите си мечти, за погребаните си надежди, за своето износено тяло, за самотата си, за потискащото съзнание за собствената си безпомощност, за материалната си несигурност, за разклатеното си здраве, за загубената репутация и за безразличието на някога близките им хора.

Защо за Бога такъв плач няма голямо значение, защо Той не го оценява като истинско покаяние? Защо не изразява благоволение към сълзите на Исав и Юда и не може да им даде благословието Си?

Защото такъв човек вижда само себе си, той е в центъра на своето внимание. При истинското покаяние центърът се пренася от каещия се грешник към Бога, Който му дава милостта Си. Дотогава център в живота на човека е неговото порочно егоистично Аз, около което се върти всичко. А вниманието на покаялия се грешник е насочено единствено към Бога.

Оттук следва, че самооплакването носи на човека само вреда. То го отдалечава от Бога и не му позволява да усети у себе си дълбочината на покаянието.

Истинското съкрушение на сърцето при обръщането към Бога носи радост. То издига човека от бездната на

Покаяние

отчаянието и го поставя на здрава скала, докато самооплакването го води до бла-тото на униинето...

Христос казва: "Блажени плачещите, защото те ще се утешат" (Мат. 5:4, СИ). Всеки, минал през горчивината на воплите при покаянието, придобива небесно утешение и радост. Давид свидетелства за това: "Господ е чул гласа на плача ми; Господ е послушал молбата ми" (Пс. 6:8-9); "обърна тъгата ми в ликуване" (Пс. 29:12, СИ). Пророк Исая пише, че Господ го е пратил да възвести "на тъгуващите в Сион, че на тях вместо пепел ще се даде украшение, вместо плач - елейна радост, вместо отпаднал дух - славна одежда" (Ис. 61 гл. СИ).

Истинското покаяние привдига падналия човек, въздига сърцето му, главата му, ръцете му. Истинското ридание на покаянието винаги завършва с духовното новораждане, с увереността в опрощението на греховете и с радостта на спасението.

Истинското покаяние привдига падналия човек, въздига сърцето му, главата му, ръцете му. Истинското ридание на покаянието винаги завършва с духовното новораждане, с увереността в опрощението на греховете и с радостта на спасението. Голготският кръст, който преди е предизвиквал чувство за вина, сега се възприема като единствено основание за опрощението.

Християнството от първите векове е религия на радостта. Помирението с Бога грешници, спасени благодарение на Неговата благодат, знаят какво значи "неизказана и преславна радост" (I Пет. 1:8). Но пет века по-късно, когато хората се опитват да следват Христос без

покаяние, без обновление на живота и без Святия Дух, християните са с потиснато настроение, печално лице и унило сърце.

Грехът е мъчителна и смъртоносна болест и за човека е трудно да се радва, докато му е подвластен. Но когато се убеди в пълното си изцеление, изведнъж радостта го обхваща като силен пламък. Когато Бог сваля греховните му дрипи и го облича в одеждата на спасението, горчивите сълзи на покаянието пресъхват.

Изключително важно е да отбележим, че истинското покаяние има четири важни момента:

- угризение на съвестта (Йоан 8:9);
- съкрушение на сърцето (Пс. 50);
- изповядване на греховете (Римл. 10:9);
- промяна на живота (Мат. 3:8).

Не подлежи на съмнение, че всички тези етапи са значими и нищо не свидетелства така за действителността на покаянието като "достойните за покаяние" плодове - променения живот. Покаянието ни е истинско само тогава, когато се въздържаме от това, за което сме се покаяли, и не допускаме в живота си грехове, които сме изповядали пред Бога. Ето какво казват отците на Църквата по този повод.

Василий Велики: "Най-сигурният знак, по който всеки каещ се може да разбере наистина ли са простени греховете му, е усещането за такава ненавист и отвращение към греха, че той по-скоро би се съгласил да умре, отколкото да греши произволно."

Григорий Богослов: "Покаянието има като че ли две лица. Едното се вижда в миналото, другото - в бъдещето. В миналото - за да оплаква сторените грехове, в бъдещето - за да не ги върши повече."

Исак Сирин: "Ако надявайки се на покаянието, някой извърши пак същия грях, за който се е разкалял, той постъпва лукаво спрямо Бога."

Йоан Златоуст: "За опрощението на греховете не е достатъчно да се молим два или три дни. Нужно е да променим живота си и като оставим порока, да пребъдваме постоянно в добродетелта. Бог не ни избавя от греховете, ако самите ние не искаме да ги оставим."

Павел Рогозин